

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 22 september 2023
(OR. en)

13168/23

SOC 619
EMPL 441
EDUC 359
ECOFIN 897
DIGIT 187

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Europees Semester 2023: Effect van nieuwe technologieën op arbeid: naar een rechtvaardige digitale transitie - Oriënterend debat

Voor de delegaties gaat hierbij een oriënterende nota van het voorzitterschap over bovengenoemd onderwerp, met het oog op het oriënterend debat in de Raad Epsco op 9 oktober 2023.

Raad Epsco (Werkgelegenheid en Sociale Zaken)**Europees Semester 2023:****Het effect van nieuwe technologieën op arbeid: naar een rechtvaardige digitale transitie**

De Europese Unie en haar lidstaten worden al lang geconfronteerd met de noodzaak om toekomstige grote uitdagingen aan te gaan die alle wereldeconomieën en samenlevingen gemeen hebben en die verband houden met de groene transitie, digitalisering, demografische veranderingen en de ontvolking van een deel van hun grondgebied.

Wat met name digitalisering betreft, heeft de Europese Raad in de nieuwe strategische agenda voor 2019-2024¹ verklaard dat de digitale transformatie zich de komende paar jaar nog sneller zal voltrekken en vóórstellende gevolgen zal hebben, en dat ons beleid zodanig vorm moet krijgen dat het onze maatschappelijke waarden belichaamt, inclusiviteit bevordert en verenigbaar blijft met onze manier van leven.

Dit indachtig heeft de Commissie in 2020, in haar mededeling "De digitale toekomst van Europa vormgeven"², verklaard zich op drie belangrijke doelstellingen te willen concentreren, om ervoor te zorgen dat digitale oplossingen Europa helpen zijn eigen weg te gaan naar een digitale transformatie die onze waarden respecteert: een technologie die mensen dient; een eerlijke en concurrerende economie; en een Europese weg naar digitale transformatie die onze democratische waarden versterkt, onze grondrechten respecteert en bijdraagt tot een duurzame, klimaatneutrale en hulpbronnenefficiënte economie.

De digitale transitie en het effect ervan op de werkgelegenheid, de vaardigheden die bedrijven en werknemers nodig hebben en de arbeidsomstandigheden en arbeidsverhoudingen, vormen een enorme uitdaging voor het beleid inzake werkgelegenheid, arbeid en sociale bescherming alsook voor de sociale dialoog.

Digitalisering brengt een ingrijpende transformatie teweeg in de manier waarop goederen worden geproduceerd en diensten worden verleend. Hoewel het onrealistisch is te denken dat nieuwe technologieën mensen volledig kunnen vervangen, leidt de toenemende automatisering van processen tot het ontstaan van nieuwe beroepen, de volledige transformatie van andere en de verdwijning van vele die verouderd of onnodig zijn geworden.

¹ Conclusies van de Europese Raad, 20 juni 2019.

² Mededeling "De digitale toekomst van Europa vormgeven", 19.2.2020, COM(2020) 67 final.

De technologische revolutie kan nieuwe werkgelegenheidskansen creëren en bestaande arbeidsparticipatiekloven dichten. Zo kunnen kunstmatige intelligentie (AI) en robotica alleen de komende vijf jaar naar verwachting wereldwijd bijna 60 miljoen nieuwe banen opleveren³. Mits beleidsmaatregelen worden genomen om de digitale kloof doeltreffend aan te pakken, kan digitalisering in dezelfde mate ten goede komen aan plattelandsgebieden en afgelegen gebieden die bijzonder kwetsbaar zijn voor de gevolgen van vergrijzing en ontvolking.

Voorts heeft digitalisering aanzienlijke gevolgen voor het recht op inclusieve, hoogwaardige voorzieningen voor onderwijs, opleiding en een leven lang leren, zoals vermeld in Beginsel 1 van de Europese pijler van sociale rechten. Door de digitale transitie is het meer dan ooit noodzakelijk dat digitale vaardigheden kunnen worden verworven en geactualiseerd zodat alle burgers ten volle kunnen deelnemen aan de samenleving en ondernemingen en werknemers goed kunnen omgaan met de veranderingen die zich op de arbeidsmarkt voordoen.

In het Besluit over het Europees Jaar van de Vaardigheden⁴ wordt eraan herinnerd dat in de EU voor meer dan 90 % van de beroepen een basisniveau van digitale kennis is vereist, terwijl ongeveer 42 % van de EU-burgers, onder wie 37 % van de werknemers, niet over digitale basisvaardigheden beschikt.

De uniale, nationale, regionale of lokale maatregelen die worden genomen om de doelstellingen van dat besluit te halen, moeten bijdragen tot de verwezenlijking van de EU-doelstellingen voor 2030, die zijn vastgelegd in het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten. Dit houdt met name in dat elk jaar ten minste 60 % van alle volwassenen aan een opleiding zou moeten deelnemen en dat ten minste 80 % van de 16-74-jarigen over digitale basisvaardigheden zou moeten beschikken, een voorwaarde voor inclusie en participatie in de arbeidsmarkt en de samenleving in een digitaal getransformeerd Europa.

Voorts wordt het effect van het gebruik van artificiële intelligentie op de arbeidsomstandigheden en de rechten van werknemers steeds belangrijker. Het gebruik van AI-systemen kan veel voordelen opleveren voor werknemers en bedrijven, maar het brengt ook uitdagingen met zich mee, bijvoorbeeld wanneer ondernemingen taken die tot hun management- en organisatiebevoegdheid behoren, delegeren aan algoritmen, waardoor de controlecapaciteit ervan wordt vergroot.

³ Mededeling "Een sterk sociaal Europa voor rechtvaardige transities", ST 5353/20.

⁴ van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 over een Europees Jaar van de Vaardigheden (PB L 125 van 11.5.2021, blz. 1).

Centrale aspecten van arbeidsverhoudingen en arbeidsomstandigheden zoals aanwerving en selectie, taakverdeling en functiebeoordeling, loopbaanontwikkeling en beëindiging van overeenkomsten, worden in toenemende mate toevertrouwd aan geautomatiseerde besluitvormingssystemen.

Het gebruik van deze geautomatiseerde systemen kan werknemers ten goede komen, bijvoorbeeld door hun productiviteit te verhogen, inclusiviteit te bevorderen of de veiligheid op de werkplek te verbeteren. Het kan echter ook aanzienlijke nieuwe risico's zoals algoritmische vertekening met zich meebrengen, die de fundamentele beginselen en rechten op de werkplek kunnen ondermijnen. Die risico's kunnen, in strijd met de doelstellingen van de Unie van gelijkheid⁵, discriminatie op grond van handicap, raciale of etnische afstamming, godsdienst of levensovertuiging, gender, leeftijd of seksuele gerichtheid in stand houden.

Het werkgelegenheids- en arbeidsbeleid moet voldoende garanties bieden om een passend, eerlijk en doeltreffend antwoord op deze realiteiten te bieden, waarbij ervoor wordt gezorgd dat technologische ontwikkeling hand in hand gaat met adequate arbeidsomstandigheden en arbeids- en sociale bescherming. In dit verband moeten AI en het gebruik van algoritmen worden onderworpen aan menselijke controle en moet worden gepleit voor digitalisering ten dienste van de werknemers, met inachtneming van hun individuele en collectieve rechten.

Zo hebben sommige landen wetgeving aangenomen over de plicht tot algoritmische transparantie voor ondernemingen en de noodzaak om werknemersvertegenwoordigers te informeren over het gebruik ervan bij de organisatie van het werk.

Sociale rechtvaardigheid, inclusie, gelijkheid, rechten van werknemers en hun gezondheid en veiligheid moeten worden gewaarborgd bij het gebruik van technologieën op de werkplek. Net zoals de groene transitie voor ons eerlijk moet verlopen, moet een eerlijke digitale transitie een doelstelling van ons overheidsbeleid zijn, in overeenstemming met de Europese pijler van sociale rechten en de Europese verklaring over digitale rechten en beginselen⁶. Dit betekent dat kansen voor de ontwikkeling van economische activiteit en de verbetering van de kwaliteit van werkgelegenheid en arbeidsomstandigheden moeten worden gewaarborgd en dat negatieve economische en sociale gevolgen voor de rechten van werknemers moeten worden voorkomen.

⁵ Zie voor een overzicht van de EU-wetgeving en -initiatieven tegen discriminatie: [De Unie van gelijkheid \(europa.eu\)](#)

⁶ [Europese verklaring over digitale rechten en beginselen | De digitale toekomst van Europa vormgeven \(europa.eu\)](#)

De noodzaak van hervormingen en investeringen ter ondersteuning van de digitale transitie is regelmatig benadrukt in het Europees Semester. In de jaarlijkse duurzamegroeianalyse 2023 worden dergelijke maatregelen aangemerkt als essentieel om de economische basis van de EU te versterken en de oprichting van bedrijven en ondernemerschap te bevorderen door de kloof op het gebied van digitale vaardigheden te dichten, een bijzondere uitdaging die moet worden aangegaan ter versterking van de eerlijkheid en het concurrentievermogen.

Bij deze eerlijke digitale transitie is een cruciale rol weggelegd voor de sociale partners. Tripartiete en bipartiete sociale dialogen en collectieve onderhandelingen op alle niveaus zijn belangrijke instrumenten voor de analyse, vaststelling en uitvoering van beleid dat volledig aangepast is aan de behoeften van werkgevers en werknemers.

In dit verband wordt de ministers verzocht zich te buigen over de volgende vragen:

- Welke nieuwe initiatieven kunnen op EU-niveau worden genomen om het effect van nieuwe technologieën op de werkgelegenheid, vaardigheden, rechten van werknemers, arbeidsomstandigheden, arbeidsverhoudingen en sociale rechten te monitoren en aan te pakken?
- Hoe kunnen we de digitale transitie eerlijk laten verlopen? Hoe kan het Europees Semester de lidstaten helpen passende maatregelen te nemen? Wat is de rol van de tripartiete en de bipartiete sociale dialoog?